

„Sohasem akartam botrányt”

Néhány nappal ezelőtt részt vettem egy olyan fórumon, ahol a pedagógia és a neveléstörténet szakemberei előadást hallgattak meg arról: hogyan kellene elkezdni az elmúlt negyven év iskolájának, nevelési módszereinek elemzését, objektív értékelését. A témához a hallgatóság sorából is hozzázóltak, többek között egy fiatal hölgy is, aki a kérdéskört a gyerek, a „kis ember” szemzőgéből próbálta szemlélni s akit – úgy tűnt – sokkal jobban izgat az elmúlt évtizedek iskolája által „formált” személyiség, mint a különböző tantervmódosítás, oktatási törvény, iskolareform. A rendezvény végén randevút kértem tőle s mire másnap találkozunk, már egy-két dolgot ismertem interjúalanyom előéletéből. Botond Ágnesre ugyanis sokan emlékeznek Szegeden, pedig pesti lány lévén, mindössze hat évet töltött a Tisza-partján. Számára e várost a JATE központi, az Ady téri épülete és az újszegedi Móra kollégium jelentette. A napokban a régi alma máter meghívására Stockholmból érkezett Szegedre. Kilenc éve él Svédországban, ahol pszichohistóriával foglalkozik. A nálunk alig ismert tudományról könyvet is írt, melyet a Tankönyvkiadó rövidesen megjelentet. A hetvenes évek elején, a magyar-történelem-francia szakos végzős hallgató diplomája mellé itt Szegeden biztatást is kapott: esetleg az egyetemen maradhat tanítani. Ez mégsem következett be. Hogy miért? Ágnes erről ma már mosolyogva mesél. Kapott viszont állást Pesten, az ELTE TTK neveléstudományi tanszékén, miután pedagógiából ledoktorált. Onnan azonban rövidesen távoznia kellett, mert néhány kollégájával együtt aláírta a Charta 77-tel kapcsolatos petíciót. Részben emiatt és szokatlan körülmények között lakását is elvesztette. Ezután hagyta el az országot.

– Nem voltam én soha fontos embere az ellenzéknek – szabadkozik Ágnes, mikor a „politikai múltjáról” kérdezem. – A periférián lévők, a szimpatizánsok között volt a helyem. Az igazságérzetem miatt kerültem mindig szembe a „renddel”.

– Többen emlékeznek Szegeden egy építőtábori botrányra. Miért is küldtek onnan haza néhányotokat?

– Utólag visszaemlékezve, már ez is megmosolyogni való. Brigádfelvezető voltam a táborban és a vezetés utasítására adtam nekünk, hogy a brigád-jainkkal hallgassuk meg Komócsin elvtárs előadását, amit mellesleg a szombati szabadnap idejére szervezték. Az én brigádomból mindenki elment, de egy másiktól ketten nem jelentek meg a kötelező rendezvényen. Mikor őket ezért kitiltották a táborból, akkor lett botrány. Felháborodtunk és levelet írtunk Komócsin elvtársnak, elpanaszolván neki a történetet. Az egyik aláírásgyűjtő én voltam, ezért aztán engem is vonatra raktak. Mellesleg jegyzem meg, hogy Komócsintól kaptunk egy kedves válaszelevelet, amiben azt írta: igazunk van. Egyébként én az egyetemi kari KISZ-bizottságnak is tagja voltam. Az érdekvédelmet képviseltem, emiatt óhatatlanul ütközni kellett. Esküszöm, én soha nem akartam semmi botrány főszereplője lenni. A Kőlcsey gimnáziumban a hívó marxisták közé tartoztam. Csak később eszméltem rá, hogy mi történik valójában az országban. Nekem etikai harcaink voltak s nem politikaiak.

– S most kintről, milyennek látod a változásokat s korosztályod itthoni viselkedését?

– Nem is tudom. A legtöbb változás öröndetes, ugyanakkor döbbenettel figyelem, kik és miért követelek mások fejét. Ami a pszichés kultúrát, emberi mentalitást, a korrupciót illeti, talán még szomorúbb a kép, mint a változások előtt. Kiábrándító, az emberek öndesztruktívák, szürkéek, agyonhajszoltak, s hogy menetelnek a szegénység felé. A korosztályomból sokan megzavarodtak. Sokan pedig könnyedén szerepet váltottak. S megmondom őszintén, ha én most itthon élnék, szerepzetben lennék. Attól tartok,

FOTÓ: SOMOGYI KÁROLYNÉ

valamilyen bélyeget rám is ragasztanának.

– Svédországban hogyan illeszkedél be a tudományos életbe?

– Elfogadták ugyan a pedagógiai disszertációm, de úgy éreztem, jobb lesz, ha ott újra ledoktorálok. Meg kellett tanulnom az ottani szisztémát. A rendszert, a normákat, a nyelvi nehézségeket is le kellett küzdenem. Persze nem rögtön kutatással kezdtem kinti életemet, először reklámprospektusok kihordásával kerestem a kenyérrelvél. Nem akartam karriert, csak dolgozni, azt csinálni, amihez értek. Most egy főiskola pedagógiai kutatóintézetében dolgozom, közben befejeztem a még Pesten elkezdett pszichológiaszakot is.

– Pszichohistóriával foglalkozol, miféle tudomány ez?

– Különböző történelmi korok embereinek pszichés motivációit próbálják feldolgozni. A történelem, a pszichológia és a társadalomtudományok ötvözet. A nemcsak megjelenő könyvem erről szól. De hogy jobban érthető legyen a dolog,

egy példát mondok: borzasztóan érdekes megvizsgálni, hogyan élt egy gyerek mondjuk az ókorban, a középkorban, vagy akár az elmúlt néhány évtizedben. Az én vizsgálódási területem jelenleg: milyen következménye lehetett a tizen-nyolcadik századi Franciaországban annak, hogy az anyák túlnyomó többsége dajkaságba adta csecsemőjét. Ez azért is érdekes téma, mert a svéd társadalom álláspontja az: a gyereket minél hamarabb el kell választani az anyától és közösségbe kell vinni.

– Neked is ez a véleményed?

– Nem, s ezzel nem vagyok egyedül. De sajnos a komoly múltra visszatekintő svéd nőmozgalomnak nem csak pozitív hagyományai vannak. A szociáldemokrata-kormány, melyben szintén vezető szerep jut a gyengébb nemnek, azt hirdeti: a nő menjen dolgozni. De vannak olyan polgári pártok, melynek tagjai éppen amellett kardoskodnak: az anyák, ha akarnak maradjanak otthon évekig a gyerekekkel.

– Ha jól értem, nincs szándékodban hazatelepülni.

– Svédországban lassanként otthon érzem magam. S talán furcsán hangzik, de ott találkoztam azzal a bizonyos emberarcú szocializmussal, amiről már gimnazista koromban olvastam, álmotadtam, s ami helyett, tudjuk mi lett itt Kelet-Európában. Svédországban szociális biztonság van és kemény egyenlőség. A skandinávok nem túrik, ha valaki ki akar tűnni embertársai közül. Nem csinálnak elit iskolát, nem engednek senkit a többiek fölé emelkedni, de melyre süllyedni sem. Én ott nem számítok gazdagnak, nincs kocsim és a secondhand-boltból öltözködöm, mégis biztonságban érzem magam. Még akkor is, ha munkanélküli leszek. Megszoktam, hogy vannak játékszabályok és azokat mindenki keményen betartja. A svéd ember egy akar lenni a sok közül. S bár számos fenntartásom van az ottani társadalommal szemben, még mindig sokkal elviselhetőbbnek, emberibbnek tartom ottani életemet, mint itteni lehetőségeimet

PACSIKA EMÍLIA

A jövő évadra is jönnek

Szabadkaiak a szegedi színházban

Nyolcadszor – s ebben az évadban utoljára – tapsolhattak szegedi színházi produkcióknak szabadkai nézők. Szombaton este Mozart Così fan tutte című operáját tekintették meg, majd a Hungária szállóban rendezett fogadáson búcsúztak városunktól.

Mint a szabadkaiak jóslják, a színház szerelmeseinek Magyarországra jár, jelenleg 180 fős tábora a következő évadra duplájára növekszik. A magyar nyelvű színjátszás nélkül maradt szabadkaiakat a palicsi állatkert, a szabadkai vasútállomás, a szegedi színház és az Express Utazási Iroda összefogása segítette városunkba, a két önkormányzat polgármesteri hivatalának támogatásával. A vajdasági magyarok egyébként a

jugoszláv árakhoz mérten kedvezményesen, alig 500 dinárért válthattak bérletet, mely az utazás költségeit is fedezte. A határátkelők munkáját dicséri, hogy a vámellenőrzéssel rugalmasan alkalmazkodtak az előadások időpontjához: a vasúti szerelvényt nem állították meg a határátkelők, hanem menet közben, Szegedig végezték el feladatukat.

Bár a mindkét országban jelentkező infláció miatt az 1991/92-es színházi évadra a színházunkba látogató szabadkaiak költségei várhatóan négyszeresére növekednek, a nyári szünetet követően négyszázán jönnek majd rendszeresen Szegedre. A szombati fogadáson, melyen Szeged és Szabadka polgármesterei, dr. Lippai Pál és Kasza József mondtak

köszöntőt, Őszi István, Magyarország belgrádi, és Rudi Sova, Jugoszlávia budapesti nagykövete is megjelent.

Dr. Lippai Pál pohárköszöntőjében elmondta: szeretné, ha a két város polgárai mihamarabb a szabadkai színház magyar nyelvű előadásain találkozhatnának. Kasza József azonban, a Szabadkai Nemzeti Színház jelenlegi helyzetét ismerve, a közeljövőben nem lát erre esélyt.

A szabadkaiak tehát egyelőre csak a szegedi színház repertoárjából válogathatnak, éppen ezért azt szeretnék, ha több magyar szerző műve kerülne színpadra itt, a határ túlsóoldalán.

VARGA

Egy lefejezett vállalat új feje

Új időszámítás az Élikernél

– Mit talált az Élikernél?

– Elképesztő vizsgaságot, ziláltságot. Tisztán látni sem könnyű. Az egykori igazgatónő kerek perccel kijelentette, nem hajlandó átadni a vállalatot. Kénytelen vagyok egyedül megbirkózni a feladattal.

– No, meg a régi, sok vihart megért vezetőkkél.

– Mindenki maradt. Első nap minden osztályvezetőtől megkérdeztem, ki akar velem dolgozni és ki nem.

– Eredmény?

– Egyelőre mindenki igent mondott.

– Hogyan fogadták?

– Kicsit bizalmatlanul. Azt hitték először, hogy újmódi ejtőernyős vagyok.

– Miért?

– Mert városi képviselőként ismertek eddig. Pedig egyetlen pártnak sem vagyok a tagja. Én ezt az állást úgy pályáztam meg, mint Papp Zoltán üzemgadzászt.

– A városatyaság?

– Szerintem jól elkülöníthető a két funkció. A vagyonkezelő bizottság titkári székéről viszont máris lemondtam az önkormányzatnál. Idővel sem bírom.

– Beszéljünk inkább az örökségről.

– Nem szívesen. A múlttal csak annyit szeretnék foglalkozni, amennyire a napi, gyakorlati munkámban muszáj. Örökség? Egy zilált vállalat. No meg egy sornyi Lenin összes művei a polcon, amit már el is tettem a szekrénybe.

– Úgy hírlík, a volt igazgatónő ellen fegyelmi eljárás indult.

– Valóban. De ehhez nekem semmi közöm. Nem fejelet követelni jöttem. Normális, munkahétköznapokat szeretnék teremteni a cégnél,

Lassan egy esztendője, hogy szabályszerű háború dúlt a szegedi élelmiszer-kereskedők házatáján. Vezetők jöttek-mentek, valóságos választási korteshadjáratok, ütköztek nehezítették a mindennapi munkát. Többször – egy alkalommal szabálytalanul is – pályázatot írtak ki a vezetői székre, a megyei cégbizottság is vizsgálta a vállalatot. Végül már a város ellátása is kezdte megérezni, valami nincs rendben az Élikernél. A sok huzavona oda vezetett, hogy néhány hónapja államigazgatási felügyelet alá vonták a vállalatot. Az önkormányzat, immár szabályszerű pályázatot írt ki. Május másodikán 39 képviselő jelenléte mellett voksával szavaztak bizalmat Papp Zoltánnak, aki a csata dúlta vállalat romjain volt kénytelen munkához látni.

ahol nincs áskálódás, furkálódás. Akinek ilyesmire volna ideje, arra nincs is szüksége a cégnek.

– Hogy érzi magát néhány héttel azután, hogy a sötétbe ugrott?

– Köszönöm, megvagyok. Azért nem teljesen sötétbe ugás volt ez. A régi helyzetem, a megyei kereskedelmi felügyelőségen, biztos székem volt. Tehát nem menekültem. Különbösen is, addig kaptam megbízást, míg a céget átalakítottam.

– Ha jól értem, azért jött, hogy felszámolja a vállalatot. Milyen érzés ilyen tudattal nekilátni egy munkának?

– Kissé kiélezett ez a megfogalmazás, de valójában így van. Nem titok, egy éven belül át kell alakítanom a vállalatot. Az előprivatizációs program után tizenkilenc boltunk maradt. Ezeknek a további sorsáról kell hónapokon belül megnyugtató döntést hoznunk.

– Mire számíthatnak a dolgozók?

– Boltosok nélkül nem lehet kereskedelmet csinálni. Az már nem megy, hogy az üzletekben megtermelik a hasznat, a központban meg zsebre rakják. Olyan részvénytársaságot szeretnénk, ahol minden üzlet, minden dolgozója jól érzi magát.

– Mi lesz az élikeres vízfajjal?

– Nem csináltam titkot belőle eddig sem: ennyi adminisztrátorra nem lesz szükségünk. Össze kell húznunk magunkat. A fizetőképes kereslet drasztikusan csökkent, a

bevásárló turizmus ideje lejárt. Kár, hogy elődeim nem gondoltak időben a hét szűk esztendőre. Igaz, sokkal népszerűbb mosolyogva jutalmat osztani, mint népszerűtlen döntéseket hozni. De az az út ide vezet, ahol most vagyunk.

Remélem, sikerül mindenkivel megértetnem, hogy közös a célunk, ez a krízishelyzetet valahogy le kell győzünk.

– Mit tesz ezért az új igazgató?

– Nagy tervekről még korai lenne beszélni. Egyelőre szigorú költségvetésről rendeltem el házon belül. Meg kell gondolni minden egyes telefont, minden feleslegesen másolt iratot.

– Végre béke van az Élikernél?

– Remélem. Az ármánykodást, az indulatkeltést, nem tűröm meg. Egyszer már bebizonyosodott, milyen könnyű tönkretenni egy jó vállalatot, ha a vezetők engedik elszabadulni az indulatokat. Nekünk most békére, türelemre és megértésre van szükségünk, hogy talpra tudjunk állni.

– Az átalakulás után mi lesz az igazgatóval?

– Nincs garancia semmire. A mostani kinevezés nem automatikus ajánlólevél az új vezetői székébe. Nekem csak hosszú távon szabad gondolkodnom. Azt hiszem, ez a vállalatnak is csak előnyt jelent. Még egyszer nem fordulhat elő az, hogy bárkik is zavaros helyzetet teremtsenek ennél a cégnél. Márcsak ezért is új időszámítás kezdődik az Élikernél.

RAFAI GÁBOR

KDNP helyzetjelentés Szegedről

Kapitalista összeesküvés – marxista módszerekkel

A három dél-alföldi megye. Bács-Kiskun, Békés és Csongrád kereszténydemokrata küldöttei tartották munkaértekezletet szombaton a KDNP szegedi szervezetének Eszperantó utcai székházában. Császárné Szilágyi Terézia, a párt országos alelnöke bevezető előadásában a KDNP helyzetét elemezte. Az ifjúsági tagozat vezetői eredményeiket: megdöbbentően magas taglétszámukat, jelentékeny sajtóvisszhangot kiváltó előadásukat a tözsdéről, s kapcsolatfelvétellelüket a kárpátaljai és az erdélyi fiatalokkal; s nehézségeiket: a Nyugat-Európa felé történő nyitás következtében érzé-

kelhetővé vált nyelvi problémáikat említették. Dr. Varga László, a párt országos társelnöke a kereszténydemokráciáról szóló, önértékelő és értelmező előadásában a KDNP felelősségét emelte ki: az országban tapasztalható feszültségből bármikor szikra pattanhat, a párt nem játszhat a tűzzel. A gazdaság helyzetét áttekintve úgy fogalmazott: itt kapitalista összeesküvés folyik, amelynek fogásait marxista tanfolyamokon sajtóították el. Külpolitikai fejtegetéseinek középpontjába az ország biztonságát helyezte: Kelet-Európában hatalmi vákuum keletkezett; nyugat-európai tapasztalataira hivat-

kozva kijelentette, az ottani politikuskok csak saját népeik érdekeit tartják szem előtt.

Dr. Horpácsy András, a párt Csongrád megyei sajtófőnöke kérdéseinkre elmondta: a KDNP létezett, működött eddig is, de most születik meg struktúrája – az átmenetiséget, az ideiglenességet a szervezeti stabilizálódás váltja fel; a párt az egyházi ingatlanok visszavásárlásával kapcsolatosan a funkcionális és a fokozatosság elvére épülő kormányelőterjesztést támogatja, s a jövőben is mérsékelt politikizálásra törekszik.

Ó. J.

Névjegy

– Ha a koromon és a fizetésemem kívül másra is kíváncsi, szívesen látom – invitált telefonon a Szegedi Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat frissiben kinevezett igazgatója, Papp Zoltán. A megjegyzés nem volt alaptalan, hiszen az Éliker „dicsekedhet” talán egész Csongrád megyében a legfiatalabb vezetővel.

– Hány éves?

– Huszonhat, de ez nem érdem, hanem állapot.

– Pályázat útján jutott a székébe. Nagy volt a versenytűzés?

– Nem volt igazán vonzó ez a szék. Hármán indultunk, egy matematikus, egy élikeres és én. Egyikük a kiírásnak nem felelt meg, másikuk meg azért nem futott be: mert a bíráló bizottság tagjai külső emberhez ragaszkodtak, hogy biztosítva legyen a váltás.

– Huszonhat évesen milyen életút áll Papp Zoltán mögött?

– A kereskedelmi főiskolán szereztem 1986-ban üzemgadzás diplomát. Az Éliker nem volt ismeretlen előtem, hiszem gyakorlataimat itt töltöttem, sőt diploma munkámat is a vállalatról írtam. Az élet furcsa finitóra, hogy én futottam be.

– Szeret kártyázni?

– Életlenem nem volt lap a kezemben. Miért?

– Azt hinné az ember, aki egy évi vihar, vállalati háborúskodás után el meri vállalni a cég vezetését, az szereti házáródzni.

– A feladat vonzott. Itt hosszú időre megállt az élet, ezen kell most változtatni.